

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДЕН ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „СЧЕТОВОДНА ОТЧЕТНОСТ“

УТВЪРЖДАВАМ:

Ректор:

(Проф. д-р Пл. Илиев)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “СЧЕТОВОДСТВО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ И ПЕНСИОННИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ”

ЗА СПЕЦ. “Счетоводство и одит“ ; ОКС “бакалавър”

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 4 ; СЕМЕСТЪР: 7

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 75 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове).</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
В т.ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	45	3
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	165	

Изготвили програмата:

1. ....
(гл.ас.д-р П. Захариев)

2. ....
(гл.ас.д-р Н. Попова-Йосифова)

Ръководител катедра:.....
"Счетоводна отчетност" (доц.д-р Сл. Генев)

I. АНОТАЦИЯ

Дисциплината „Счетоводство на застрахователните и пенсионните предприятия” е специална надграждаща счетоводна дисциплина, която е базирана върху знанията, придобити от студентите в специалност „Счетоводство и одит” от Икономически университет-Варна по предходно изучавани счетоводни дисциплини от общ характер. В резултат на изучаване на дисциплината студентите придобиват специални знания, допълващи тези дисциплини, а това разширява обхвата на техните умения и дава съществено предимство при последваща реализация в стопанската практика.

Дисциплината тематично е разделена на два модула. Лекционният модул “Счетоводство на застрахователните предприятия” има за цел да запознае студентите с особеностите в отчетността на застрахователните и презастрахователни предприятия. Извършен е обзор на прилаганата нормативна уредба в областта на застрахователното дело. Акцентирано е върху основните принципи на отчетността в застрахователните предприятия, технологията за набиране на счетоводна информация, основните отчетни обекти, характерни за посочените предприятия, както и върху счетоводните процедури по отразяване на специфичните операции с тях. В заключение са разгледани специфичните елементи на финансовите отчети, изготвени съгласно приложимите МСС и тези, представяни за целите на финансовия надзор.

Вторият лекционен модул е посветен на особеностите в отчетността на пенсионноосигурителните дружества и създадените от тях пенсионни фондове. В изложението е извършен обзор на прилаганите пенсионни схеми и нормативната уредба в областта на допълнителното пенсионно осигуряване. Като особени отчетни обекти се разглеждат разчетите, в т.ч. с осигурените лица и осигурителите, между пенсионноосигурителното дружество и фонда и др. подобни, разходите и приходите, специфичните пенсионни резерви. Представени са и основните правила за оценка на активи и пасиви на пенсионните фондове, както и изискванията за капиталова адекватност и ликвидност на пенсионноосигурителните дружества. Особено внимание е обърнато и на особеностите в съдържанието и реда за изготвяне на годишния финансов отчет.

Семинарните занятия по дисциплината имат практико-приложна насоченост, като чрез решаването на задачи, тестове и казуси студентите получават възможност за пряка адаптация към действащата практика при тяхната последваща реализация след дипломирането.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
<u>Модул 1 Счетоводство на застрахователните предприятия</u>				
Тема 1. Особенности на застрахователното счетоводство като учебна дисциплина и практика. Нормативна уредба.		1		
1.1.	Обща характеристика и особености на застрахователната дейност			
1.2.	Нормативна регламентация на застрахователната дейност			
Тема 2. Класификация на застрахователните услуги. Застрахователни браншове. Пряко застраховане, презастраховане, съзастраховане		1	2	

2.1.	Класификация на застрахователните услуги. Застрахователни браншове. Пряко застраховане, презастраховане, съзастраховане			
2.2.	Застрахователни продукти, предлагани от застрахователите в РБългария			
Тема 3. Организация на синтетичното и аналитично отчитане на основните отчетни обекти.		2	2	
3.1.	Сметки за отчитане на разходи и приходи по пряко застраховане			
3.2.	Сметки за отчитане на разходи и приходи по презастраховане			
3.3.	Сметки за отчитане на специфични застрахователни разчети			
3.4.	Сметки за отчитане на застрахователно-технически резерви			
Тема 4. Особенности при отчитане на разчетите при застрахователите		4	8	
4.1.	Отчитане на разчетите за данък върху застрахователните премии			
4.2.	Отчитане на вътрешните разчети			
4.3.	Отчитане на разчетите със застрахователни агенти и застрахователни брокери			
4.4.	Отчитане на разчети с клиенти по застраховане			
4.5.	Отчитане на разчети с местни застрахователи и трети лица по регресни иски			
4.6.	Отчитане на разчетите по съзастраховане			
4.7.	Отчитане на разчетите по презастраховане			
Тема 5. Особенности при отчитане на разходите при застрахователите		3	6	
5.1.	Обща характеристика и класификация на разходите при застрахователите			
5.2.	Счетоводно отчитане на административно-управленските разходи			
5.3.	Отчитане на разходите за застрахователни плащания (застрахователни разноси)			
5.4.	Отчитане на разходите за застрахователни обезщетения и суми			
5.5.	Ликвидационно производство – същност, етапи и технология			
5.6.	Отчитане на разходите за застрахователни обезщетения и суми			
5.7.	Отчитане на разходите за ликвидация			
5.8.	Отчитане на аквизиционните разходи			
5.9.	Отчитане на разходите за участие в резултата на застрахователя (презастрахователя)			
Тема 6. Особенности при отчитане на приходите при застрахователите		3	6	
6.1.	Същност и класификация на застрахователните премии			
6.2.	Основни принципи за признаване на приходите от застрахователни премии			
6.3.	Отчитане на приходите от премии по пряко застраховане			
6.4.	Отчитане на някои специфични приходи по активно презастраховане			
6.5.	Отчитане на някои специфични приходи по пасивно			

	презастраховане			
Тема 7. Методика за образуване на застрахователните резерви. Счетоводно отчитане на резервите		2	2	
7.1.	Методика за образуване на застрахователните резерви			
7.2.	Отчитане на застрахователно-технически резерви			
Тема 8. Съдържание, ред за съставяне и представяне на финансови отчети и периодични справки на застрахователите		1	2	
8.1.	Съставяне на финансов отчет съгласно приложимите МСС/МСФО			
8.2.	Изготвяне на отчети и справки за целите на финансовия надзор			
Всичко за модул 1:		17	28	
<u>Модул 2. Счетоводство на пенсионните предприятия</u>				
Тема 1. Видове пенсионни планове в световната практика и особености на финансовата им организация		1		
1.1.	Същност и класификация на пенсионните планове			
1.2.	Сравнителни характеристики на пенсионните планове			
Тема 2. Организационни аспекти и принципи за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария		1	1	
2.1.	Организационни аспекти за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария			
2.2.	Принципи за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария			
2.3.	Състояние на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария			
Тема 3. Организация на синтетичното и аналитичното отчитане на основните отчетни обекти		1	1	
3.1.	Особености на отчетността на пенсионноосигурителните дружества и пенсионните фондове. Нормативна уредба.			
3.2.	Организация на синтетичното и аналитичното отчитане на основните отчетни обекти			
Тема 4. Отчитане на разчетите с пенсионните фондове и на специфичните договорни взаимоотношения		3	5	
4.1.	Специфика на разчетните отношения на пенсионноосигурителните дружества с трети лица.			
4.2.	Счетоводно отчитане на разчетите с пенсионните фондове и на специфичните договорни взаимоотношения.			
Тема 5. Отчитане на пенсионните и други специфични резерви		1	2	
5.1.	Същност и нормативна регламентация на пенсионните резерви			
5.2.	Счетоводно отчитане на пенсионните резерви			
Тема 6. Определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните		1	1	

дружества				
6.1.	Нормативна регламентация при определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните дружества			
6.2.	Методика за определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните дружества			
Тема 7. Отчитане на характерните стопански операции в пенсионните фондове		2	4	
7.1.	Отчитане на получаваните осигурителни вноски			
7.2.	Отчитане на процеса на управление на активите на пенсионните фондове			
7.3.	Отчитане на таксите, разпределеният нетен доход и резервите			
7.4.	Отчитане на изплащането на допълнителни пенсии на пенсионирани лица			
Тема 8. Оценка на активите и пасивите на пенсионните фондове		1	1	
8.1.	Правила за оценка на активите и пасивите на пенсионните фондове			
8.2.	Определяне стойността на нетните активи на фонда и стойността на един дял			
Тема 9. Етапи на годишното счетоводно приключване и съдържание на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителните дружества		1	1	
9.1.	Етапи на годишното счетоводно приключване при пенсионноосигурителните дружества			
9.2.	Съдържание на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителните дружества			
Тема 10. Етапи на годишното счетоводно приключване и съдържание на годишните финансови отчети на пенсионните фондове		1	1	
10.1.	Етапи на годишното счетоводно приключване при пенсионните фондове			
10.2.	Съдържание на годишните финансови отчети на пенсионните фондове			
Всичко за модул 2:		13	17	
Общо:		30	45	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№ по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Домашна работа - писмена по зададена задача	1	30
1.2.	Контролна работа - писмена по зададена конкретна задача	2	40
Общо за семестриален контрол:		3	70

2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит - класически писмен с 2 изтеглени на лотариен принцип въпроса и решаване на задача	1	95
	Общо за сесиен контрол:	1	95
	Общо за всички форми на контрол:	4	165

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА

А. Учебници и учебни помагала:

1. гл.ас.д-р Петко Захариев, гл.ас.д-р Надежда Попова-Йосифова, Счетоводство на застрахователните и пенсионноосигурителните предприятия, Варна, "Геа Принт", 2011г.

2. гл.ас.д-р Петко Захариев, гл.ас.д-р Надежда Попова-Йосифова и др., Сборник от задачи и тестове по счетоводство на застрахователните и пенсионноосигурителните предприятия, Варна, "Геа Принт", второ допълнено и преработено издание, 2011 г.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА

Б. Статии и научни доклади:

1. Попова-Йосифова, Н., Перспективи пред счетоводната отчетност на застрахователните предприятия. ДОКЛАД. Юбилейна международна научнопрактическа конференция „Финансите и стопанската отчетност – състояние, тенденции, перспективи, СА“Д. А. Ценов“ – гр. Свищов, 25-26/10/2013, Отпечатан в сборник с доклади, с. 207 - 211

2. Попова-Йосифова, Н., Оповестяване на застрахователния риск във финансовите отчети на застрахователните предприятия. ДОКЛАД. Девета международна научна конференция на младите учени „Икономиката на България в променяща се политическа, социална и икономическа среда“, УНСС – гр. София, 04/11/2013

3. Попова-Йосифова, Н., Финансова отчетност относно застрахователните договори – перспективи и бъдещи проблеми, ДОКЛАД, Международна научна конференция на тема „Икономиката в променящия се свят: национални, регионални и глобални измерения“, 15/05/2015, Варна, Отпечатан в сборник с доклади, том II, с. 208-213

4. Христов, И., Димитрова, Л. Актуални изисквания относно съставяне на Годишния доклад за дейността на българските публични предприятия //Актив счетоводна матрица, бр. 160(2), 2016, с. 5-10.

В. Нормативни актове:

1. Закон за Комисията за финансов надзор, ДВ, бр. 8/28.01.2003 г.

2. Кодекс за застраховането, ДВ, бр. 102/29.12.2015 г., в сила от 01.01.2016 г.

3. Кодекс за социално осигуряване, ДВ бр.110/17.12.1999 г.

4. Търговски закон, ДВ, бр.48/18.06.1991г.

5. Закон за данък върху застрахователните премии, ДВ, бр.86/02.11.2010 г., в сила от 01.01.2011 г.

6. Наредба №5/15.10.2003 г. за извършване на дейност като застрахователен брокер и застрахователен агент, Комисия за финансов надзор, ДВ, бр. 96 от 31.10.2003г.

7. Наредба № 9/19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и на пенсионноосигурителното дружество, на стойността на нетните активи на фонда, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял и за изискванията към воденето на индивидуалните партиди, обн., ДВ, бр. 109 от 2003 г.

8. Наредба № 10/26.11.2003 г. за изискванията към състава и структурата на собствения капитал (капиталовата база) на пенсионноосигурителното дружество и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове за допълнително пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 109 от 2003 г.

9. Наредба № 12/10.12.2003 г. за начина и реда за определяне на минималната доходност при управление на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, за покриване на разликата до минималната доходност и за формиране и използване на резервите за гарантиране на минималната доходност, обн. ДВ, бр. 110 от 2003г.

10. Наредба № 19/08.12.2004 г. за реда за създаване на пенсионни резерви от пенсионноосигурителните дружества, които управляват универсален пенсионен фонд и/или фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 110 от 2004 г.

11. Наредба № Н-20 за изискванията към формата, структурата и съдържанието на финансовите отчети, които се съставят от застрахователните предприятия, ДВ, бр. 6/19.01.2007г.

12. Наредба №21/16.03.2005г. за собствените средства и границата на платежоспособност на застрахователите, презастрахователите и здравноосигурителните дружества, ДВ, бр. 29/05.04.2005 г.

13. Наредба № 24/08.03.2006 г. за задължителното застраховане по чл. 249, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането и за методиката за уреждане на претенции за обезщетение на вреди, причинени на моторни превозни средства, приета с Решение № 52-Н от 08.03.2006 г. на Комисията за финансов надзор, обн., ДВ, бр. 25 от 24.03.2006 г.

14. Наредба №27/29.03.2006г. за реда и методиката за образуване на техническите резерви от застрахователите, презастрахователите и на здравноосигурителните резерви, ДВ, бр. 36 от 02.05.2006 г.

15. Наредба № 30/19.07.2006г. за изискванията към счетоводството, формата и съдържанието на финансовите отчети, справките, докладите и приложенията на застрахователите, презастрахователите и на здравноосигурителните дружества, приета с Решение № 61-Н от 19.07.2006 г. на КФН, обн., ДВ, бр. 78 от 26.09.2006 г.

16. Наредба № 31/02.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, както и за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането и Закона за здравното осигуряване, които отговорният актюер заверява, ДВ, бр. 71 от 01.09.2006 г.

17. Наредба №32/13.09.2006 г. за изискванията към организацията и дейността на службата за вътрешен контрол на застрахователя, презастрахователя и на лицата, включени в застрахователна група, приета с Решение № 64-Н от 13.09.2006 г. на Комисията за финансов надзор, обн., ДВ, бр. 81 от 06.10.2006 г.

18. Наредба № 36/15.11.2006 г. за техническите резерви към фонд за допълнително

доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, обн., ДВ, бр. 96 от 2006 г.

19. Наредба № 34/04.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията и ограниченията към тези сделки - обн., ДВ, бр. 86 от 2006 г.

20. Наредба № 42/03.11.2010г. за изграждането и поддържането на информационна система за оценка, управление и контрол на риска, в т.ч. за издаване на полици по задължителните застраховки по чл. 249, ал.1 от Кодекса за застраховането, обн., ДВ, бр. 90/16.11.2010 г.

21. Заповед № 61/02.02.2004 г. за утвърждаване образец на дневник на застрахователен брокер, Комисия за финансов надзор

22. Заповед № 204/13.10.2006 г. за утвърждаване на минимално съдържание на удостоверенията за легитимация на застрахователните агенти, Комисия за финансов надзор

23. Указание на МФ ЗМФ-1846/23.12.2010г. (УК-6/29.12.2010г.) относно прилагането на Закона за данък върху застрахователните премии

24. Директива на ЕС 91/674/ЕИО от 19.12.1991 г. относно годишните счетоводни отчети и консолидираните счетоводни отчети на застрахователните предприятия, изменена с Директива 2003/51/ЕС от 18.06.2003 г.

25. Директиви на Европейския парламент и на Съвета на ЕС-Първа директива 73/239/ЕИО и директиви за изменението ѝ-76/580/ЕИО, 84/641/ЕИО, Втора директива 88/357/ЕИО, 90/618/ЕИО, Трета директива 92/49/ЕИО, Директива 2002/13/ЕО за изменение на Директива 73/239/ЕИО по отношение на изискванията за границите на платежоспособност на дружества, които не извършват животозастраховане, Директива 2002/83/ЕО и Директива 2005/68/ЕО относно презастраховането и за изменение на Директиви 73/239/ЕИО, 92/49/ЕИО, 98/78/ЕО и 2002/83/ЕО

26. Международни счетоводни стандарти и Международни стандарти за финансово отчитане, ПМС № 207 от 07.08.2006 г, ДВ, бр. 66 от 2006 г.

27. Международни счетоводни стандарти, София, Форком, 2001 г.

28. Международни стандарти за финансово отчитане, ФКМСС, 2006 г.

29. Решение № 8831 на Върховния административен съд от 2002 г., обн. ДВ бр. 97 от 2002 г.

30. Регламент № 1126/2008 на Комисията от 03 ноември 2008 г. за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) №1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета, Официален вестник на Европейския съюз, L 320/1-481 от 29.11.2008 г.

31. Регламент (ЕО) № 1274/2008 на Комисията от 17 декември 2008 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1126/2008 за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с Международен счетоводен стандарт (МСС) 1, Официален вестник на Европейския съюз, L 339/3-44 от 18.12.2008 г.

32. Примерен сметкоплан за студенти от ИУ-Варна